

Dues tomàtiques, dos destins. Com ens alimentem? (sessió 50 minuts)

En què consisteix:

Es tracta d'una activitat que pretén donar a conèixer i crear una **consciència crítica** en vers al nostre **model agroalimentari** actual, comparant una gestió agrària intensiva i industrial amb una gestió en extensiu i ecològica. Es descobriran els **impactes**, tant positius com negatius dels dos models, sobre la nostra salut, i sobre el medi ambient, la societat i l'economia dels països del sud i del nord. Es visualitzarà el **curtmetratge** "Dos tomates, dos destinos" a través del qual es pretén facilitar un procés d'aprenentatge participatiu. Els alumnes reflexionaran sobre les conseqüències que consideren més rellevants co-creant un mapa d'impactes i extraient les seves pròpies conclusions.

Objectiu general:

Promoure la capacitat d'anàlisi respecte el nostre sistema alimentari i les seves implicacions en la salut del planeta.

Objectius específics:

- Identificar els diferents models de producció i el seu impacte en diferents àrees, adquirint consciència de la realitat sistèmica que existeix en torn a l'alimentació.
- Adquirir noves variables, com la procedència i les tècniques de producció, a l'hora de triar un producte alimentari, dotant-se de capacitats que permetin realitzar comparacions entre la varietat oferta d'un mateix producte, com són verdures i fruites.
- Conscienciar l'alumnat de les conseqüències negatives del model agroalimentari actual, tant al nord com al sud, el qual provoca desigualtats socials, impactes ambientals, desigualtats econòmiques i greus problemes de salut.

Objectiu didàctic:

Establir vincles entre la bona agricultura i la alimentació saludable per a nosaltres i per al planeta, a través d'un procés d'aprenentatge participatiu.

Alumnat destinatari: ESO i Batxillerat. Activitat adaptable a diferents nivells.

Competències:

El ministeri d'Educació, Cultura i Esport defineix les competències com “la capacitat de respondre a demandes complexes i realitzar tasques diverses de manera adequada (...) suposa una combinació d'habilitats pràctiques, coneixements, motivacions, valors ètics, actituds, emocions i altres components socials i de comportament que es mobilitzen conjuntament per aconseguir una acció eficaç”. Tenint en compte aquesta definició, a continuació s'ofereix una llista de competències que es veuran reforçades amb aquesta activitat.

Competències per aprendre a aprendre:

- Ser conscient del que un sap i motivar-se a aprendre.
- Cercar explicacions racionals per comprendre els fets i poder extreure conclusions de la informació analitzada.
- Contrastar les idees i opinions personals, a través d'activitats reflexives a classe.
- Fomentar dinàmiques d'aprenentatge cooperatiu, orientades a construir de manera conjunta idees i solucions.

Competències en comunicació lingüística:

- Adquirir habilitats comunicatives en situacions d'interacció oral, utilitzant de forma correcta el vocabulari relacionat amb els continguts tractats.
- Produir textos orals i escrits que permetin comunicar, de forma clara i ordenada, idees, sentiments, experiències i opinions referents a la seva realitat més propera.

Competències socials i cíviques:

- Adquirir sentit crític a través del coneixement, realitats i fenòmens socials referents a la temàtica tractada.
- Desenvolupar el pensament crític i la reflexió, ajudant així a analitzar, construir i valorar la informació de la que disposem. Coneixement de la dimensió social i ètica dels avenços científics i tecnològics i dels debats que han sorgit sobre alguns d'aquests avenços, a fi que els alumnes entenguin l'evolució de la humanitat i es formin com a ciutadans amb opinió pròpia i capacitat per participar en les decisions que afecten la societat.
- Ser conscient de la influència de les seves actituds i comportaments sobre el medi. Avaluant les conseqüències dels estils de vida, a fi d'assumir la responsabilitat que comporten i exercir una ciutadania activa compatible amb els principis del desenvolupament sostenible i el manteniment de la salut.

Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia:

- Valoració del coneixement científic i la seva capacitat d'aportar millores a la societat.
- Valoració crítica de l'impacte físic i social de les activitat humanes.
- La implicació en l'ús responsable dels recursos naturals en la conservació del medi ambient.

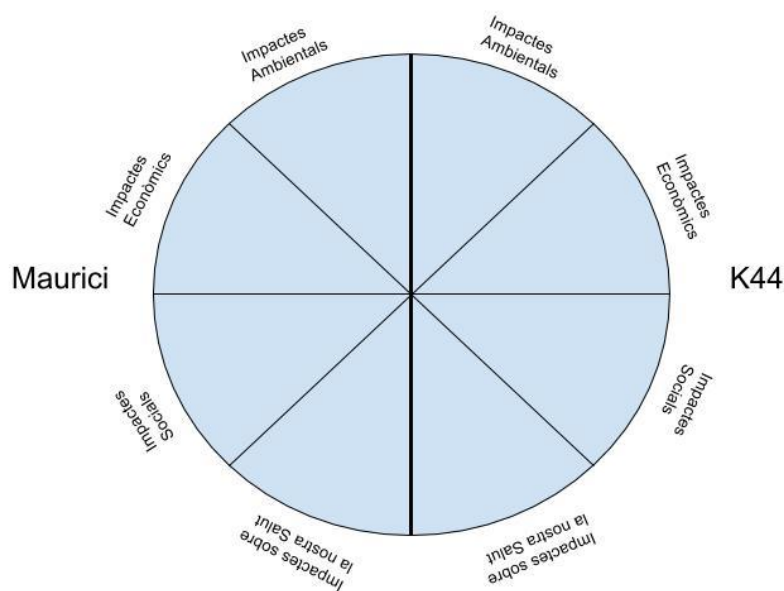
Metodologia:

La metodologia que s'utilitzarà per desenvolupar la activitat serà: de caràcter integral, activa i participativa, tenint en compte que el punt central del procés de ensenyança-aprenentatge és el propi alumne. A partir del procés d'aprenentatge participatiu es pretén compartir entre els alumnes l'aprenentatge constructivista individual (els estudiants construeixen els seus propis coneixements a partir de les interpretacions, percepcions i experiències directes) amb la co-creació de les interpretacions i conclusions grupals.

Temporalització:

1ª part de la sessió (10min) A l'inici de la sessió es veurà el vídeo “Dos Tomates y Dos Destinos” <https://www.youtube.com/watch?v=OLWE3aiJ2FI>

2ª part de la sessió (10min) Tot seguit es fa una explicació teòrica (annex 1, context per a l'explicació teòrica) i es penja o dibuixa a la pissarra el següent quadre:

Es fa una petita explicació sobre l'activitat a seguir, informant de que han d'escriure el que consideren positiu i el que consideren negatiu de cada tomàquet en diferents aspectes:

- Impactes ambientals
- Impactes econòmics
- Impactes socials
- Diferenciar els impactes que es donen al nord i els que es donen al sud
- Impactes sobre la nostra salut

3ª part de la sessió (15min) Es creen grups de entre 2 i 5 alumnes, en funció del nombre de participants, per debatre entre ells i extreure reflexions i comentaris sobre els dos models, els quals escriuran a pòsits de dos colors repartits durant el temps de reflexió dels diferents grups. Els pòsits de dos colors son un per les reflexions i comentaris que els alumnes consideren positius i un altre per les reflexions i comentaris que consideren negatius sobre els diferents impactes de cada model. L'alumnat va penjant els pòsits als diferents apartats del quadre.

El docent passa pels diferents grups per si necessiten ser guiats. No es donen respostes sobre positiu/negatiu ni es diuen impactes de forma explícita, però si s'ofereixen preguntes i comentaris per reflexionar que facilitin l'aparició de nous impactes o clarifiquin l'argumentació positiva/negativa d'aquests.

El docent revisarà els pòsits del quadre per ordenar-los i observar l'extret per part de l'alumnat del vídeo i explicació, per extreure una lectura a compartir amb l'alumnat i estructurant d'aquesta manera com orientar el debat de la següent part de la sessió.

4ª part de la sessió (15min) Per acabar s'estableix un petit debat sobre els dos models de producció d'aliments representats per cada tomàquet i els seus impactes socials, ambientals, econòmics i en la nostra salut, començant llegint la informació compartida pels diferents grups, agregant informació extra (annex 2, context per a debatre els impactes) i fent preguntes per dinamitzar la participació i el debat final. Per finalitzar remarcarem el que és necessari per a un canvi de model agroalimentari imperant de l'industrial a l'ecològic.

Annex 1: Context per a l'explicació teòrica:

2ª part de l'activitat

Com es presenten els dos models agroalimentaris al curtmetratge?

El vídeo ens ha mostrat dos models agroalimentaris ben diferenciats, per una banda el model industrial i per l'altre l'ecològic.

El model industrial es representat com un model on s'utilitzen llavors modificades genèticament, els anomenats transgènics, on es cultiva en format monocultiu utilitzant químics, tant fertilitzants com pesticides. Es a dir, es cultiva d'una manera molt llunyana a la manera en que els ecosistemes i la natura funciona. Aquest model sol consumir-se a llocs molt llunyans al lloc de producció.

El model ecològic es presenta com un model local on es cultiva amb diversitat d'altres aliments al voltant i s'utilitzen productes naturals per a fertilitzar. Aquests productes acostumen a ser consumits en les proximitats d'on es cultiven.

Característiques generals dels dos models agroalimentaris

Segueixen dues definicions més genèriques per a cada un dels models presentats al curtmetratge "dos tomates, dos destinos":

Model agroindustrial: (...) la industrialització de l'agricultura s'identifica amb l'ús de **llavors híbrides i agroquímics**. Per això, habitualment es denomina agricultura química a l'agricultura industrial. Podem definir-la com "aquella forma de maneig dels recursos naturals que genera un procés d'**artificialització** dels ecosistemes, en el qual el Capital realitza apropiacions parcials i successives dels diferents processos de tasques camperoles, per a incorporar-les després com a factors de producció artificialitzats industrialment, o com a mitjans de producció mercantilitzats. També es destaca que la lògica predominant en l'agricultura industrial és l'**acumulació de capital**."

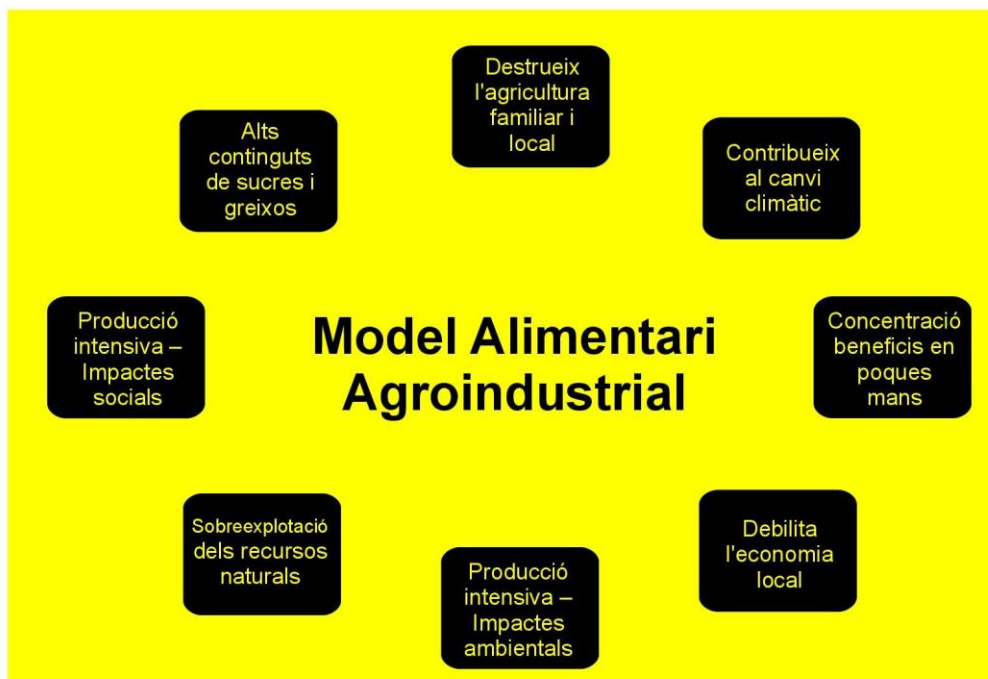
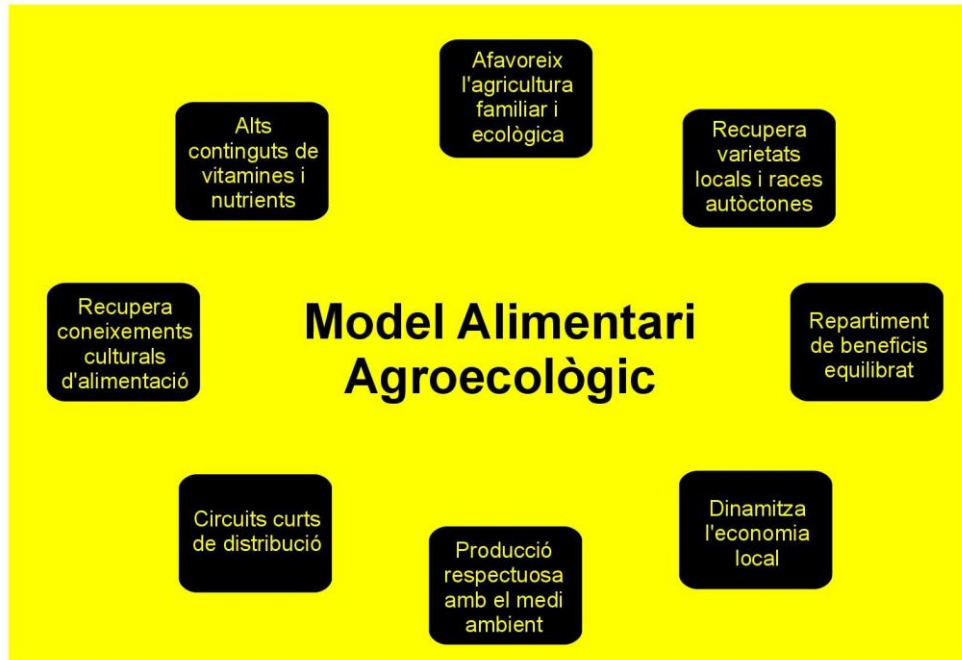

Model agroecològic: L'agroecologia pot ser definida com el **maneig ecològic** dels recursos naturals a través de formes d'**acció social col·lectiva**. La seva estratègia té una naturalesa sistèmica, al considerar la finca, l'organització comunitària i la resta dels marcs de relació de les societats rurals articulats entorn a la **dimensió local** com un tot. L'Agroecologia integra els sistemes de coneixement (local, pagès i/o indígena) portadors del potencial endògen que permet potenciar la **biodiversitat ecològica i sociocultural**. Es prioritza la qualitat front a la quantitat.

Annex 2: Context per debatre els impactes

4ª part de l'activitat

Conseqüències dels dos models agroalimentaris

Impactes del model agroindustrial

Impactes Socials

Vulneració dels drets humans

Desigualtat de gènere. Tinença de terres

Concentració dels beneficis en poques mans

Dependència d'ajudes econòmiques i moviments migratoris

Pèrdua de coneixements tradicionals, gustos, patrimoni...

Impactes Ambientals

Sobreexplotació de recursos naturals

Deforestació

Transgènics. Pèrdua d'agrobiodiversitat

Pèrdua de biodiversitat i paisatge

Pèrdua de fertilitat del sòl

Agreuja el canvi climàtic

Dependència de productes químics

Impactes Econòmiques

Es debilita l'economia local

Condicions laborals precàries

No ajuda a la distribució de la renda

Prioritza els beneficis a la informació fiable

El preu dels aliments sofreix grans fluctuacions

Que necessitem per canviar el model agroalimentari imperant de l'industrial a l'ecològic?

Desenvolupament conscient

Educació per a la transformació del sistema alimentari

Equitat de gènere

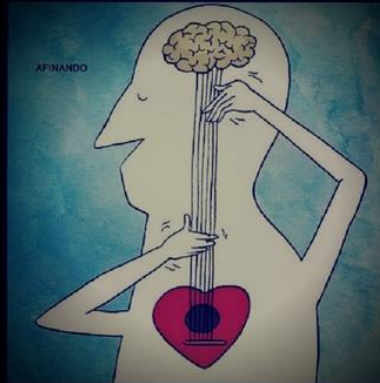
Sobirania alimentària

Impostos sobre productes insans

Promoure agricultura local

Agricultura respectuosa amb el medi i las personas

Publicitat responsable i informació clara i veraç

Reducció intermediaris (cost coherent alimentació saludable)

Promoure circuits curts de distribució (mínim desplaçament horitzontal)

Equitat social